

**Sulyok Márton:**

**„Egy új nemzet születése?” A nemzetfogalom értelmezésének lehetőségei**

**Magyarország új Alaptörvényében - egy progresszív megközelítés<sup>1</sup>**

*(Rezümé)*

Egyetemi tanárság, SZTE-ÁJTK Doktori Iskola

**Konzulens:** Prof. Dr. Trócsányi László intézetvezető egyetemi tanár

Az előadás alapját képező kutatás a magyar nemzetfogalom értelmezésének egy lehetséges útját vizsgálja Magyarország új Alaptörvényében, kiindulva a Nemzeti Hitvallás kezdő mondatából: „Mi, a magyar nemzet tagjai”. Kuncz Ignác az állami önmeghatározás tekintetében azt mondja: egy államban a nemzeten kívül más nem létezik, ezért tehát az elemzés során történeti megközelítésből építkezve a nemzet, nemzettest, nemzetiség fogalmait, s ezek kapcsolatát vonjuk górcső alá.

E fogalmak közös latin gyökere a natus, natio közös eredetre utalnak. Az állam eredetét, a nemzet önmeghatározását tipikusan az alkotmány vagy alaptörvény preambuluma tartalmazza, tehát ezen alkotmány-egység súlyát, szerepét és létjogosultságát is vizsgálni kell az államok önmeghatározása kontextusában. A preambulum szerepe azért is fontos, mert abban megfelelő összhangot kell teremteni a politikai és történeti, vagy ezekhez kapcsolódó pl. vallási narratíva között, s világossá kell tenni, hogy az alkotmányozó politikai vagy kultúrnemzet alkotmányát alkotja meg. Ez a nemzeti önmeghatározás minőségi megközelítését jelenti.

A nemzetközi szervezetek közül az Európa Tanács foglalkozik kiterjedten a nemzet fogalmának értelmezésével -- esetünkben kisebbségi jogi szempontból elemezve azt -- egy alapvetően hasonló, értékközpontú megközelítésben, s jut arra a következtetésre, hogy nem szükséges egységes nemzet-definíció ahhoz, hogy a kisebbségek védelmét megfelelően védelmezni lehessen. Mindazonáltal, vonatkozó ajánlásában az ET Parlamenti Közgyűlése mégis megjegyzi: a modern nemzeti alkotmányok szerepe abban áll, hogy a polgárok összességét integrálják és ösztönözzék az emberek kapcsolattartását nyelvi, kulturális és egyéb eredetükre tekintet nélkül. Jelen kutatás az ET vonatkozó dokumentumaiból levezethető doktrína: *a nemzetállamok fejlődésének doktrínája (the evolution of nation states*

---

<sup>1</sup> Az előadás tárgyát képező kutatás egy korábbi fázisának eredményeit feldolgozza: Pákozdi Csaba - Sulyok Márton: *The Birth of a New Nation? Mapping Progressive Approaches to the Nation-Concept Based on the Hungarian Fundamental Law*, in: *Miskolc Journal of International Law*, Vol. 8, No. 2, pp. 43-55, 2011.

*doctrine*) mellett tör lándzsát, és hozza fel azt példaként annak bizonyítására, hogy a 20-21. századi, mobilitásra épülő Európában a tradicionális nemzetállami gondolkodás már tulajdonképpen meghaladott és megjelennek olyan más kapcsolóelvek, amelyek a tradicionális nemzetállami gondolkodás és a politikai nemzet koncepcionális határait szétfeszítik: ilyenek például a kulturális, etnikai vagy éppen etno-kulturális vagy etno-politikai, de mindenképpen több forrásból táplálkozó kapcsolóelvek. Ennek bizonyítására pedig végül meg kell említenünk a határon túl élő állampolgárok szavazati jogát, illetve azt, hogy a Közép-Kelet-Európa közel valamennyi országában érvényesül olyan jogi szabályozás, amely e változást tekintetbe véve például már választójogot ad az expatriáltaknak, és biztosítja részvételüket az állam életének irányításában. Ennek kapcsán pedig a határon túli magyarok státuszát és választójogát kell még érintenünk, amely az új magyar nemzeti önmeghatározás értelmezése körében fontos történelmi-politikai-alkotmányjogi kérdés napjainkban. A Velencei Bizottság külföldön történő szavazásra vonatkozó ajánlása szerint pont az európai mobilitásra tekintettel kötelessége minden európai államnak az, hogy az expatriáltak szavazati jogát lehetővé tévő pozitív megközelítést alkalmazzanak az állami önmeghatározásban, hiszen ez az, amely erősíteni tudja a nemzeti és európai állampolgárság megerősödését.

A nemzetfogalom pontos tartalmi elemei és kvalitásai -- az ET vonatkozó 2006-os ajánlása ellenére is -- még mindig vita tárgyát képezik, de a kutatás azt célozza, hogy a nemzetközi jogi gondolkodásban olyan arany középútra vezessen, amely tekintetbe veszi az ET dokumentumaiból kiolvasható „nemzetállami evolúció” doktrínáját és lazít.